

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.24.2.185-200>

Teodoros Kolokotronis in Joannis Kapodistrias: odlomki iz dela Pripoved o dogajanju med grškim ljudstvom

Prevedla Marija Braniselj

UVOD

Teodoros Kolokotronis (1770–1843) je ena najvidnejših vojaških osebnosti iz časa grške revolucije (1821–1830). Rojen je bil v Meseniji na Peloponezu, živel pa je na Zakintosu, Peloponezu in v Atenah. Deloval je kot kleft in armatol¹ in bil član Prijateljskega društva (Φιλική Εταιρεία), katerega cilj je bila organizacija in izvedba grške vstaje.² Kot vojak je služboval tudi pod častnikom Richardom Churchem,³ med njegove odmevnejše vojaške dosežke pa sodita zavzetje Tripolitse (1821) in zmaga nad osmansko vojsko v kraju Dervenakia (1822).⁴ Bil je eden izmed podpornikov vlade prvega grškega predsednika Joannisa Kapodistriasa, ki je vladal od leta 1828 pa do atentata leta 1831. Po prihodu bavarskega princa Otona I. v Grčijo (1833) je bil Kolokotronis leta 1834 obsojen na smrt, češ da je nasprotnik bavarskega dvora, a slednjič je bil pomiloščen.⁵

Kolokotronis je bil nepismen. Njegovo biografijo, *Pripoved o dogajanju med grškim ljudstvom 1770–1836* (Δήγησις συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἀπὸ

-
- 1 Kleft je naziv za roparja oz. bojevnika (hajduk v tradiciji nekaterih drugih balkanskih ljudstev). Armatol je član oboroženih krščanskih enot, ki so delovale pod osmanskimi oblastmi; Clogg, Richard, *A Concise History of Greece* (Cambridge: Cambridge University Press, 1992), str. 215–216; Kitromilides, Paschalis M. in Constantinos Tsoukalas, ur., *The Greek revolution: A critical dictionary* (Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press, 2021), str. 400.
 - 2 Keridis, Dimitris, *Historical dictionary of modern Greece* (Lanham, Toronto, Plymouth: The Scarecrow Press, 2009), str. 94.
 - 3 Clogg, *A Concise History of Greece*, 215–216; Kitromilides in Tsoulakas, *The Greek revolution*, 220.
 - 4 Keridis, *Historical dictionary of modern Greece*, 168.
 - 5 Kitromilides in Tsoulakas, *The Greek revolution*, 53, 362; Clogg, *A Concise History of Greece*, 215–216.

tà 1770 έως tà 1836), je zato po nareku napisal Georgios Tertsetis (1800–1874), eden izmed dveh sodnikov, ki sta v prepričanju, da je Kolokotronis nedolžen, zavrnila podpis pod prej omenjeno smrtno obsodbo. Delo je izšlo v Atenah leta 1846⁶ in je napisano v prvi osebi, pripovedovalec je Kolokotronis. V besedilu se spominja dogodkov, ki jih je doživel v mladosti in med svojim udejstvovanjem v grški vstaji. Pripoved ne teče vedno po kronološkem zaporedju, temveč so vanjo pogosto vrinjene refleksije predpreteklih dogodkov. Med pripovedovanjem Kolokotronis opisuje dogodke, ki jim je bil priča, svoja občutja ob teh dogodkih, odnose med pripadniki različnih političnih teles znotraj grškega vstajniškega gibanja itd.⁷ Besedilo razmeroma zvesto, kot se zdi, posnema tok Kolokotronisove pripovedi in njegovo govorico, temu pa se skuša približati tudi slovenski prevod, ki sledi v nadaljevanju. V prevodu je zbranih nekaj odlomkov, ki se osredotočajo na Kolokotronisovo pripoved o dogodkih pred nastopom prvega grškega predsednika, Joannisa Kapodistriasa, predsednikovo delovanje, njegovo smrt ter prihod bavarskega princa Otona I. v Grčijo.⁸

PREVOD

Razkol v grškem vstajniškem gibanju in izvolitev Joannisa Kapodistriasa

Oktobra sem šel v Navplij, da bi se pogovorili glede skupščine.⁹ Odboru skupščine sem rekel, naj se zberejo, da jih nagovorim. Zbrali so se, prišel sem tudi jaz in nastopil pred skupščino in jih nagovoril takole: »Zdaj je čas, da kot skupščinski odbor razglasite, naj se zberejo poslanci, ki smo jih bili priznali, da zaključimo skupščino preteklega aprila in ne odlašamo. Zdaj je pravi čas, zima je in ne bojujemo se niti mi niti Ibrahim.«¹⁰ Odgovorili so mi: »Kje naj se sestane skupščina?« In jaz sem jim rekel, naj bo skupščina na Peloponezu, da bomo pazili tudi na Ibrahima in da bomo lahko prišli vojski na pomoč ob vsaki nevarnosti, sovražnika imamo namreč pred vratmi; oni pa so mi

6 Kitromilides in Tsoulakas, *The Greek revolution*, 395, 684.

7 O Tertsetisovem slogu pisanja in o pomembnejših osebnostih iz časa grške revolucije gl.: Delivoria, Yanna, »The notion of nation: the emergence of a national ideal in the narratives of 'inside' and 'outside' Greeks in the nineteenth century«, v: *The Making of Modern Greece: Nationalism, Romanticism, and the Uses of the Past (1797–1896)*, ur. Roderick Beaton in David Ricks (Surrey: Ashgate, 2009), str. 109–121.

8 Zahvaljujem se prof. dr. Jerneji Kavčič za pomoč in popravke.

9 Mišljeno je zasedanje skupščine grškega vstajniškega gibanja. Zaradi nestrinjanj med grškimi političnimi telesi je prišlo do konca leta 1826 do političnega razkola in posledično do dveh skupščin, na Ajgini in v Hermioni. Z britanskim posredovanjem pride do združitve dveh skupščin in do tretje narodne skupščine v Trojzeni (1827), kjer je bilo določeno, da bo guverner (predsednik) Grkov grof Joannis Kapodistriasis.

10 Ibrahim Paša (1789–1848), osmanski vojaški voditelj in namestnik v Egiptu.

odgovorili: »Kateri kraj je varen za zasedanje skupščine?« In odgovoril sem jim: »Lenidi, Kranidi, Kastri, tudi Piada. Izmed štirih krajev izberite tistega, ki ga želite.« Odgovorili so mi: »Vprašali bomo tudi upravnih odbor.« In srečali smo se in obe telesi sta se pogovorili in spletkarsko so se odločili, naj bo skupščina na Porosu ali na Ajgini, zato da bi jo izvedli v skladu z lastnimi željami, da bi sprejeli medse poslanca, ki bi ga želeli, tistega, ki ga ne bi želeli, pa ne bi spustili na otok. In odbor mi je odgovoril v skladu s tem, kar so se dogovorili z drugim vladnim telesom, da naj bo skupščina na Porosu ali na Ajgini. Jaz pa tega nisem sprejemal in sem jim pojasnil, da na morje ne bom šel, ker sem tedaj, ko so me zadrževali na Hidri, prisegel, da ne stopim več na ladjo in morje.¹¹ Nobene škode ne bo, če na skupščini ni mene, ki sem zgolj en sam. Vendar pa sem imel mnogo glasov podpore, tako vojakov kot politikov, na moji strani so bili tudi drugi, ki niso hoteli iti.

Potem sem vstal in šel h gospodu Andreasu, da bi z njim govoril glede kraja skupščine. Bil je predsednik upravnega odbora in šel sem k njemu domov, začel pogovor in mu rekel: »Skupščina na otokih ni dobra ideja niti za Peloponez niti za cel narod. Ker ko se mi oddaljujemo od Peloponeza, se Peloponez hladi. Dokler pa smo na kopnem, jim vlivamo poguma.« Gospod Andreas je sedel pri oknu in gledal ven in ne mene. Potresal je nogo. Tedaj se obrnem: »Gospod Andreas, jaz se pogovarjam s tabo, ti pa gledaš drugam. Pozdravljen, brat, ne bom se več s tabo pogovarjal o tej zadevi.«

In takoj sem šel domov in zajahal in vzel tudi Tsokrisa z dvestotimi možmi in Nikolakisa Poniroso¹² in Anagnostakosa, na predvečer svetega Demetrija. Ko sem prišel v Hermiono, sem zbral štiristo mož. In ko so izvedeli, da sem jaz šel v Hermiono, sta se oba odbora odpravila, šla na Ajgino in sklicala skupščino. Jaz pa sem prav tako razglasil, naj se zberejo, da skličemo skupščino v Hermioni. Nikolakisa Poniroso sem poslal na Hidro h gospodu Georgiosu in ostalim Hidrijcem, prišli so tudi Hidrijci in naša skupščina je imela okoli devetdeset poslancev, na Ajgini pa jih je bilo z dvema odboroma skupaj petdeset. Razkol je trajal tri mesece. V tistem času se je tam nahajal Hamilton,¹³ šel je na Ajgino in prišel tudi k nam, da bi nas združil, da bi izpeljali zasedanje naše skupščine; mi pa smo rekli, naj pridejo Ajginci k nam, ker smo številčnejši in jih bomo sprejeli. Oni so govorili isto. O zadevi smo se pripravili in pisali so ministru Canningu kot odbor, jaz pa sem mu pisal kot posameznik. Odgovore so dobivali oni in dobival sem jih tudi jaz. Na Hidri je prišlo s Hamiltonom do prepira in pobili so se in Hamiltonu so postali Hidrijci v nadlego. Nekega dne je Hamilton prišel v bivališče, ki sem ga imel v Hermioni, vedno pa sem imel ob sebi tolmača, grofa Andreasa Metaksasa, ker nisem znal jezika. Nekega dne

11 Kolokotronis morda misli na njegov pripor na Hidri leta 1825.

12 Priimek Poniros dobesedno pomeni »Prebrisanec«.

13 Britanski mornariški častnik kapitan William Hamilton (1783–1834).

mi je Hamilton rekel: »Izvedel sem, da namerava vaša skupščina povabiti Kapodistriasa.«¹⁴ In jaz sem mu odgovoril: »Kdor koli ti je to rekel, se je norčeval. Ker Kapodistrias je bil ruski minister in ni niti s prstom mignil; v tem trenutku ne bi vabili takšnega človeka, naj raje čas pokaže svoje. Saj smo vendar odvisni od Anglije, ki nam je obljubila, da nam bo vladala.« In tako je Hamilton odšel. V mesecu marcu, ko se nas je nabralo devetdeset, smo začeli z delom in Sisinisa postavili za predsednika. Tedaj je prišel tudi Cochrane¹⁵ in izvolili smo ga za admiral treh enot: spetsijske, hidrijske in psaroške. Ob istem času je prišel tudi Church.¹⁶ Skupščina na Ajgini je namreč govorila, da je Kolokotronis vedno želel postati vrhovni poveljnik Grkov in odločil sem se, da jim ne bom dal na voljo tega izgovora; iz ljubezni do domovine sem pogoltnil svoj ponos, ponos so pogoltnili tudi trije otoki in podpisali, da bo Cochrane admiral. Ko je Cochrane prišel na Poros, sem vzel s sabo Metaksasa, da bi se z njim srečala na ladji in se pogovorila o stvareh, o katerih je naša skupščina sprejela sklepe. On je skušal doseči združitev in mi smo govorili isto: »Naj pride ajginska skupščina k nam in sprejeli jih bomo.« In iz njegovega govora sem razbral predstavo, ki jo je imel Cochrane, jaz pa sem mu odgovoril v skladu s tem, kar sem si predstavljal kot Grk. Ko smo prišli ven, smo odšli in se vrnili v Hermiono, v Hermioni pa smo naleteli tudi na generala Churcha. In tedaj se je Cochrane srečal s Churchem in dogovorila sta se, da nas bosta spravila. V tistem času so pisali iz Aten, da jim primanjkuje vojske, in skupščina mi je naložila, naj tja pošljem vojsko; Genneosa sem odredil vsem provincam in čez dvajset dni se je pojavil s tri tisoč možmi, skupščina pa mi je obljubila, da bo račun poravnala skupščina, to je ljudstvo, zato smo bili mirni. Tedaj sta nas želela poveljnika na morju in na kopnem združiti in najti tretji kraj, kjer bi zaključili skupščino, ta tretji kraj pa je bila Trojzena, imenovana Damala.¹⁷ A poveljnikoma smo odgovorili, da bomo mi prišli le, če bo skupščina potrdila sklepe, ki smo jih potrdili, in če bo straža ostala ista (imeli smo Nikitarasa); in če potrdijo, pridemo tudi mi v Trojzeno. In tako so Ajginci potrdili in odpravili smo se in oba dela sta se zbrala v Trojzeni in se v Trojzeni združila, pričeli smo z glasovanjem (sklepi, ki smo jih mi bili potrdili, so ostali nespremenjeni) in začeli na začetku. Določili smo, da bomo izvolili tri posameznike, vladni odbor, ki bo nadziral oborožene sile, petnajst posameznikov pa v parlament. Glasovali smo in večino glasov so dobili Georgakis Mavromihalis, Markis in Nakos, ki naj bi bili začasni odbor, dokler ne izvolimo predsednika. Odbor se je odpravil in šel na Poros, skupščina pa je ostala, da bi zaključila z glasovanjem. Mi smo bili mnenja, da naj se izvoli Kapodistrias (1827): vsi so se bili že preizkusili na vladnih položajih, zaradi naših nesoglasij pa gre ljudstvu vse

14 Grof Joannis Kapodistrias (1776–1831), prvi grški predsednik.

15 Lord Thomas Cochrane (1775–1860).

16 Častnik Richard Church (1784–1873).

17 V Trojzeni je potekala tretja narodna skupščina (1827).

slabše. Tedaj sem povzdignil glas in rekel: »Mi v vojski smo pogoltnili ponos in določili za poveljnika Angleža Churcha, naši pogumni mornarji pa Cochra- na, zdaj pa morate še vi, politiki, pogoltniti ponos, zato da izvolimo predsedni- ka, ki nam bo vladal, in zato da končno uzremo neodvisnost, ki so nam jo obljubili Angleži.« Nekega dne so spoznali, da želijo med ljudi povabiti Kapo- distriasa in oboroženi so se dvignili, da bi prišli in nas, če bi mogli, prestrašili ter vzeli glasovanje v svoje roke (eden izmed njih je bil tajnik Spiliadis); jaz pa sem ugotovil, s kakšnim namenom prihajajo. Sklicali so posvet v Mavromiha- lisovi hiši. Povabili so tudi mene in prišel sem sam. In začeli so govoriti o skupščini, da ne vidijo v skupščini nič dobrega. Jaz sem odločno odgovoril, da je takšna volja ljudstva in da če komu to ni všeč, naj jo razveljavi, če more; in odšel sem, ne da bi še kaj dodal. Ker so videli, da so nemočni in bi se osramo- tili, če bi kar koli poskušali, so se razšli. Čez dva dni smo zaključili skupščino in se zgodaj zjutraj odločili, da popoldne potrdimo Kapodistriasa. In tako sem šel v svoje bivališče, pojedel kruh in legel spat. In vidim, da prihajajo gospod Georgis Kunturiotis in Karakatsanis Spetsiotis in Markis Psarianos, da bi se z menoj pogovorili v zvezi z zadevo Kapodistrias, ki bi jo morali popoldne pod- pisati. Rekli so mi: »Popoldne bomo potrdili Kapodistriasa?« »Zakaj sprašuje- te mene? Jaz nisem niti predsednik niti ljudstvo. Tako so se zgodaj zjutraj od- ločili predsednik Sisinis in ljudstvo.« Odgovorili so mi, da bi bilo dobro, da nekoga pošljemo in dobimo nasvet od Hamiltona, ki je bil zasidran ob Porosu, ker je bil na poti iz Smirne.« »Ali naj pošljemo kakega koristolovca, ki bo go- voril enim eno in drugim drugo in skvaril, kar je stvar ljudstva? Koga boste našli, ki bi bil primeren, da ga pošljemo? Če meni zaupate, grem jaz sam.« »Zaupamo ti,« so mi trikrat rekli, »zaupamo ti.« Kunturiotis je omenjal, da sem Hamiltonu rekel, da ne bomo izvolili Kapodistriasa, in menil, da bom naletel na Hamiltonovo nestrinjanje, tedaj pa sem jim rekel samo: »Nasvide- nje!« Nato sem vstal in poklical Metaksasa, opoldne sem našel še deset ljudi in nihče drug ni vedel, kam grem, samo Nikitarasa sem poklical in mu rekel, naj pazi, da ne bi prišlo do kakega škandala, preden se vrnem. Skupščini se je zde- lo čudno, ker ni vedela, kam grem. Šel sem k Porosovi reki, pripluli so Hamil- tonovi čolni, vkrkali smo se na čoln in prišli do fregate.¹⁸ Hamilton nas je spre- jel in sedla sva k pogovoru. Pravim mu: »Kako se ti zdi sedaj, ko se je skupščina združila in se bliža h koncu?« »Vesel sem, da ste se združili, naredili ste mnogo dobrega.« Rekel sem mu: »Kapitan Hamilton, prišli smo po tvoj nasvet, ker si nam vedno svetoval glede naše samostojnosti, imamo te za dobrotnika, boljše- ga od vseh drugih.« Rekel mi je: »Povejte, kaj imate v mislih, in če bom mogel, bom na vaše razmišljanje odgovoril.« »Razmišljam, kapitan Hamilton, da tu- kajšnje Grke poznaš že mnogo let; vse smo že prosili, naj nas vodijo, in nikoli nas niso vodili tako, kot bi bilo treba. In videč, da nimamo človeka iz politike,

18 Vojna ladja.

ki bi nas vodil, smo prišli po tvoj nasvet, tisto namreč, kar je skupščina mogla storiti, je storila, Cochrane je bil določen za admirala in Church za generala, zdaj pa potrebujemo politika. Nam morda ne bi Anglija dala predsednika, kralja?« Odgovoril nam je: »Ne, to se ne bo nikoli zgodilo.« »Nam ga ne bi dala Francija?« »Niti ona,« je odgovoril. »Rusija?« »Ne.« »Prusija?« »Ne.« »Neapelj?« »Ne.« »Španija?« »Ne, to se ne bo zgodilo, pomislil sem že na vse kraljevine.« »Če nam ga ne da nobena od teh, kaj nam je storiti?« Odgovoril nam je: »Glejte, da najdete kakega Grka.« »Mi nimamo Grka, ki bi bil vrednejši, izvolimo lahko samo Kapodistriasa.« Obrnil se je in me pogledal, ko je zaslišal Kapodistriaso ime, in mi rekel: »Ali nisi bil ti tisti, ki mi je rekel, da ne bomo izvolili Kapodistriasa, ker je ruski minister?« »Da, jaz,« sem mu rekel, »tedaj je bilo tako in sedaj je drugače, ker smo pod zaščito Anglije; morje je grška desna roka in Angleža smo postavili na čelo; tudi na levo roko, ki je moč nad kopnem, smo postavili Angleža. In če bi nam Anglija dala tudi politika, bi postavili na čelo tudi tega in ne bi si več belili glav; a ker se to, kot mi praviš, ne bo zgodilo, moramo poklicati Kapodistriasa.« Odgovoril mi je iz dna srca: »Vzemi Kapodistriasa ali katerega koli hudiča želite, ker ste izgubljeni.« To, kar sem želel slišati iz njegovih ust, sem slišal, s tem se je najin pogovor zaključil in nemudoma sem odšel. Veliko časa sem izgubil na fregati in skupščinski boben je začel udarjati. Ko so poslanci treh otokov slišali boben, so odšli, se usmerili in odpravili v bližino Panagije, da bi šli k Hamiltonu. Hamilton jih je zagledal z daljnogledom, stopil na feluko in prišel do Panagije. Poslanci z otokov so ga prišli spraševati in Hamilton jih je vprašal: »Zakaj ste zapustili skupščino?« »Prišli smo po tvoje mnenje.« In on jim je odgovoril: »Jaz sem svoje mnenje povedal Kolokotronisu, naredite, kar vam reče,« in odšel je skupaj s fregato. Panagija je bila od skupščine oddaljena pol ure, Hidrijci so se vrnili. Poslali so pome, me zmerjali in razložil sem jim, kar sem povedal. Zgodaj zjutraj smo se zbrali in podpisali za Kapodistriasa. Pričeli so pripravljati vabila, poslali so jih iz treh krajev in tako se je ta stvar zaključila. Zbrali smo se tudi naslednji dan, da bi določili predsednika parlamenta in da bi se posamezniki izvolili v predsedstvo. Naslednji dan so se na skupščini nekateri potegovali za Zaimisa, drugi za Barlasa, tretji za Kunturiotisa, četrti za Prasasa iz Andruse, in prišlo je do razkola. Spet naslednji dan se je ponovilo isto, da jih bodo izvolili dvajset, in naslednji dan šestnajst. Videl sem, da je prišlo do razkola in da so ljudje nerazumni. Pokončno sem se dvignil: »Spoštovana skupščina, mi sedimo in se prepiramo glede predsednika parlamenta, domovini pa grozi poguba; sedem mesecev imamo skupščino, predsednik vzhodne Grčije je Kiutahis¹⁹ in predsednik Peloponeza Ibrahim, mi pa sedimo in se prepiramo; zdaj je prišel maj, v nevarnosti so Atene in v nevarnosti je Peloponez. Bo konec sveta, če enega od tlikih grških poslancev določimo za predsednika? Mi pa kar sedimo in se

19 Mehmed Resid paša (1780–1836), osmanski general.

prepiramo!« Pogledal sem okrog sebe in zagledal nekega starca, sedel je s Kreččani, toda nisem poznal njegovega imena niti ga nisem pogledal, planil sem na sredo skupščine, ga zgrabil, ga privedel k sedežu predsednika Sisinisa in ga posedel na stol. Rekel sem: »Ali tale ni dober?« In cela skupščina je začela vzklikati: »Dober je, dober!« Zaploskali so in to je bil konec. Slavili so mojega očeta. Renieris je bil videti prestrašen. Tako se je skupščina razpustila /.../.

Naš upor ni bil podoben nobenemu izmed tistih, ki so se do današnjega dne zgodili v Evropi. Evropski upori, ki so potekali proti njihovim voditeljem, so bili državljanske vojne. Naša vojna je bila pravičnejša, bil je narod proti drugemu narodu, proti ljudstvu, ki ga nikoli niso želeli priznati kot takega niti mu priseči, razen tedaj, ko je do tega privedla sila. Niti sultan ni nikoli želel gledati na grško ljudstvo kot na ljudstvo, ampak je nanj gledal kot na sužnje. Ko smo nekoč šli v Navplij, me je prišel pogledat Hamilton. Rekel mi je, da morajo Grki skušati doseči kompromis in Anglija bo delovala kot posrednik. Jaz sem mu odgovoril: »To se ne bo nikoli zgodilo, svoboda ali smrt! Mi, kapitan Hamilton, nismo nikoli sklepali kompromisov s Turki. Ene so zaklali, druge zaslužnili z mečem in tretji, takšni pa smo tudi mi, smo živeli svobodni iz roda v rod. Naš cesar je bil ubit, nobene pogodbe ni podpisal. Njegova garnizija je bojevala večni boj s Turki in dve trdnjavi sta ostajali nepokorjeni.« Rekel mi je: »Katera je ta cesarska garnizija, kateri sta trdnjavi?« »Garnizija našega cesarja so ti, ki jim pravijo klefti,²⁰ trdnjave so Mani in Suli in hribi.« Potem mi ni rekel nič več. Svet nas je imel za norce. Saj če ne bi bili norci, se ne bi uprli, ker bi najprej želeli zbrati strelivo, svojo konjenico, svoje topništvo, svoje razstrelivo, svoje zaloge in preračunali bi, kolikšna je naša moč in kolikšna turška. Zdaj ko smo zmagali, ko smo uspešno zaključili našo vojno, nas slavijo, hvalijo. Če nam ne bi šlo po sreči, pa bi nas zadele kletve, prekletstva. Skoraj tako je, kot da bi bili ladja, ki stoji v pristanišču skupaj s petdesetimi, šestdesetimi natovorjenimi ladjami in se od njih loči, razpne jadra, gre po svoji poti, s težkim tovorom in proti močnemu vetru, gre, proda, zasluži, se vrne nepoškodovana nazaj. Tedaj čuj vse preostale ladje, kako govorijo: »Glej ga človeka, glej junaka, glej pametnega moža, ne pa me, ki sedimo tukaj prestrašene, osuple.« In obtožuje se poveljnike, češ da so ničvredni. Če pa ladji ne bi uspelo, bi rekli: »Kateri norec odpluje s tolikšnim tovorom, ob takšnem vetru, naj pogine podlež, ki grabi življenje za vrat!« Poveljevati grški vojski je pomenilo biti tiran, ker je bilo treba delovati kot vodja, kot razsodnik in kot skrbnik, vsak dan so odhajali in spet prihajali. Vojsko je bilo treba držati na nogah z lažmi, s prilizovanjem, z izmišljevanjem. Primanjkovalo je živil in streliva, nihče ni poslušal, poveljnik pa je kričal. Medtem pa v Evropi vrhovni poveljnik poveljuje poveljnikom, poveljniki generalom, generali častnikom in tako dalje. On pripravi načrt in ga izvede. Če bi mi Wellington izročil vojsko štirideset tisočih glav, bi jo vodil, če pa bi njemu dali petsto Grkov, jim ne bi mogel

²⁰ Prim. op. 1.

poveljevati niti eno samo uro. Vsak Grk je imel svoje kaprice in posebnosti, če pa je človek hotel delati z njimi, je moral enega ustrahovati in se drugemu prilivovati, odvisno od človeka.

Kapodistrijsova vladavina in smrt

Guverner²¹ je prišel v Navplij šestega januarja,²² tam ostal en dan (ker je bil poveljnik Teodoros Grivas) in nato je šel na Ajgino. Parlament in izvršilna oblast sta ga sprejela kot Kapodistriasa in tedaj se je začela skupščina in v roke so mu dali vladne vajeti /.../.

Jaz sem zavlačeval z odhodom na Ajgino in napisal je pismo, naj pridem. Rekel je Anastasisu Lontosu, tedaj policijskemu načelniku, naj ga pošlje, ne da bi prišel v roke komu drugemu. Jaz sem se bil vrnil iz Karitene in prišel v Argos, kjer je bil Genneos²³ in ostala vojska. In kurir je šel k Genneosu in rekel: »Daj mi ga!« A ni mu ga dal in tako je prišel k meni in mi ga izročil. Ko sem prejel pismo, sem se odpravil z dvestotimi možmi in z drugimi poveljniki, Tsokrisom in mnogimi drugimi, in šel v Epidaver. Vojake sem pustil v Epidavru in šel na Ajgino. Ko sem prišel tja in se predstavil, me je sprejel, ker sva se bila spoznala leta 1807, ko se je odpravljaj v Rusijo, drugič pa sem ga srečal na Krfu, ko je prišel obiskat svojega očeta.²⁴ Ko je šel v Piso in tam bival, so v tistem obdobju upora nekateri najini prijatelji dobivali pisma, naperjena proti meni, in zaradi laži, ki so jih širili ljudje (tako kot tudi sedaj, ko je prišel naš kralj),²⁵ sem bil na slabem glasu, češ da sem za domovino sicer napravil nekaj dobrega, a še več slabega. Tako so mu bili napolnili ušesa z lažmi, da sem ljudi ropal in da sem bil tiran, in še z drugimi takšnimi hudobijami, in ni mi bil naklonjen. Jaz sem to vedel, zdaj ko je prišel, pa sem si vseeno rekel: »Tako prodoren človek, kot je on, bo v enem ali dveh mesecih ugotovil, ali sem bil za domovino dober ali slab.« /.../

Tedaj se je guverner vrnil na Ajgino, da bi napravil med ljudmi red, in ustvaril je dvajset vojaških enot iz rumelijske vojske, iz morejske²⁶ pa nobene. Ko se je vrnil, sem mu rekel: »Eksclenca, zakaj nisi sestavil vojaških enot tudi iz peloponeške vojske? Kaj se bo zgodilo s peloponeškimi vojaki? Kaj se bo zgodilo z njihovimi napori?« Tedaj mi je odgovoril: »Teodoraki (tako mi je

21 Guverner, grof Joannis Kapodistrias.

22 Leta 1828.

23 Joannis (Genneos) Kolokotronis, sin Teodorosa Kolokotronisa.

24 Mišljen je grof Joannis Kapodistrias. V Rusijo se je z domačega Krfa odpravil v diplomatsko službo, od leta 1815 do 1822 je bil zunanji minister ruskega carja.

25 Besedilo v oklepaju se nanaša na čas nastanka Kolokotronisovih spominov (ko je bila Grčija že kraljevina).

26 Toponim Rumelija se nanaša na del celinske Grčije pod osmansko oblastjo, ki ne vsebuje Peloponeza (in nekaterih drugih pokrajin), »Moreja« pa je drugo poimenovanje za Peloponez.

namreč vedno rekel),²⁷ ne razumeš se na zunanje zadeve, zakaj to počnem. Vedi, da so se tri sile²⁸ odločile samo za Peloponez in del otokov in da nimajo namena širiti naših meja, jaz pa ravnam na tak način zato, da bi rumelijski vojaki dobili vojsko znotraj svojih meja; in če bi Peloponežani tvorili peloponeško vojsko, bi zavezniki rekli: 'Zakaj želi guverner vojsko na Peloponezu, ko pa je Peloponez svoboden? Skrbi za moč svoje vojske in ne ozira se na nas, ki smo gospodarji Grkov.' In delal bi slabo, ne dobro. Vojakom in poveljnikom na Peloponezu pa povej, da bomo videli, kaj bo prinesel čas, in da naj bodo mirni.« /.../

Guverner je prišel v Grčijo januarja, šel na Ajgino, kjer sta se nahajala začasna vlada²⁹ in parlament. Tam so šli v cerkev, potekala je maša, on pa ni želel priseči, dokler ne bi podal svojih pripomb. Rekel je: »Če želite, da vladam, naj se razpusti parlament, kajti jaz mu ne morem biti podrejen. Naša domovina ima sovražnike in prijatelje in četudi tega ne želite, bom jaz ostal in naredil, kar lahko naredim kot posameznik.« Razložil jim je zunanje razloge. Sam je razpustil parlament in če je bil kak član parlamenta nezadovoljen, je bilo to predvsem zaradi plačila. Uredil je državo, odposlal namestnike in določil posebne komisarje, pričel je z rednim dopisovanjem, zato da bi vsak vedel, kaj je njegova naloga, vojak, kaj je naloga vojaka, in politik, kaj je naloga politika. Ustanovil je Panellinion³⁰ in vanj vključil vse pomembne može, Kunturiotisa je določil za svetovalca za gospodarstvo, Zaimisa pa za zunanje zadeve. Kljub temu so ga začeli nekateri obrekovati, drugi pa mu nasprotovati, vse to naskrivaj. Tudi preden je prišel guverner, so nekateri želeli nasprotovati, ker so predvidevali, da tedaj, ko se bo vzpostavila redna vlada, nihče več ne bo mogel delati, kar koli bi hotel. /.../

Tedaj so si tisti, ki so bili nezadovoljni z guvernerjem, ker so videli, da se ne bo prilagodil tedanjemu stanju, domislili sklicati skupščino, kjer bi ga omejili ali odstavili, zato da bi še naprej živeli v enaki anarhiji kot prej. Guverner je slišal govornice o skupščini in ustavi, ukazal je oblastem, naj se skliče skupščina v Argosu, in pričeli so se zbirati.³¹ Poslal je tudi pome in šel sem se v Argos, prispel je tudi guverner in se nastanil v Tsokrisovi hiši. Nekega dne sva šla ven in prebivalci so nama pokazali vrt, kjer bi se lahko sestala skupščina. Tedaj je bil začetek julija, kurili so kresove in izrazil sem mnenje, da naj se skupščina ne sestane na vrtu; zato naj raje določimo gledališče, ki je zraven Panagije.³² Odgovoril mi je: »To bo strošek.« Jaz sem odvrnil: »Pa naj bo strošek. Iz Evrope

27 Pripoma -aki se v grščini uporablja za tvorjenje pomanjševalnic, gre torej za pomanjševalnico Kolokotronisovega osebnega imena.

28 Tri sile so: Anglija, Francija in Rusija.

29 Tričlanski odbor, ki ga je določila ljudska skupščina in je vladal do Kapodistrijsovega prihoda v Grčijo.

30 Panellinion je bilo posebno posvetovalno telo v času Kapodistrijsove vladavine.

31 V Argosu je leta 1829 potekala četrta narodna skupščina.

32 Narodna skupščina se je odvila v antičnem gledališču v Argosu.

prihajajo in plačujejo zato, da bi videli tiste kamne; nam bo v čast kamne očistiti, da se bodo videli, in izvesti zasedanje naše skupščine.« To mu je bilo všeč, dal je postaviti lesene in druge stvari in ustvaril prelep kraj za zasedanje skupščine. Tako se je skupščina sestala in pričela z delom, potrdili so sklepe iz Trojzene, pa tudi vse, kar je bil napravil guverner. V osnovi je skupščina utrdila do guvernerja naklonjen odnos.

Na enem izmed zasedanj je beseda nanesla tudi na odlikovanja Odrešenika in jaz sem bil proti: »Vsi imajo pravico do križa in če dobimo kralja, naj tedaj on naredi, kar želi.«

In tako smo ga s popolno privolitvijo in strinjanjem celotne vlade določili za polno močnega guvernerja, na enak način, kot so ga pooblastile tudi tri vellesile, in pa da mora skupščini poročati, kaj je dobil in kaj je porabil. Skupščina je bila zadovoljna z njegovimi dejanji, a v preteklosti ga je obsojala. Dan pred praznikom Odrešenika je skupščina zasedanje sklenila, preostalo je samo to, da sam izbere senatorje; skupščina mu je namreč predlagala imena. Skupščina jih je določila dvajset, zanj pa jih je ostalo sedem. Tedaj je bilo sprejeto tudi posojilo.

Nasprotniki so na skupščini želeli doseči, da bi jim guverner odgovarjal. A dali so mu polna pooblastila, da ravna po svoji presoji. Bil je namreč edini za kaj takega primerni človek.

Sklepi argoške skupščine so dali podlago za ustavno vladavino. Potem ko je bil izvoljen senat, je guverner sestavil tudi odbor za pripravo ustave. Nekateri pomembni možje so bili nezadovoljni; njihovi pristaši so bili tudi prebivalci Hidre, ker jim guverner ni nemudoma sporočil, kaj je bilo potrošeno v uporu, in Hiosa, ker je od njih zahteval čiste račune. Oglašalo se je tudi nekaj izobraženih, zaradi svobode tiska. Zahtevali so ustavo in tako so nejevoljni pomembneži skupaj s prebivalci Hidre in drugimi nezadovoljnimi nastopili skupaj pod pretvezo ustave. /.../

Hidrijci so si prizadevali, da bi se otoki uprli, a bili so primorani umakniti se nazaj na Hidro. Ker so Hidrijci sumili, da se guverner pripravlja nadnje poslati fregato *Hellas*,³³ so poslali *Miaulisa*,³⁴ da bi jo sežgal, sežgal pa je še dve drugi ladji in zanetil ogenj v pristanišču na parni ladji; toda guvernerjevi možje so prihiteli in ogenj pogasili. *Miaulis* je s tem dejanjem očrnil svoj ugled, kajti do tistega trenutka se ni bil nikoli vmešal v notranje zadeve in njegov sloves je bil brezhiben. Ladje so bile lastnina naroda, ne *Kapodistriasa*. Lahko bi bil podrl jambore, da bi popadali v vodo, in ladje bi ostale tam.

Potem pa sta 27. septembra 1831 guvernerja umorila *Konstantinos* in *Georgios Mavromihalis*, medtem ko je stopal v cerkev. To je družina, ki je

33 Ladjo je kupila začasna grška vlada za časa grške vstaje, sredstva zanjo pa je zagotavljalo britansko posojilo.

34 *Andreas Vokos* (1769–1835), bolj znan pod psevdonimom *Andreas Miaulis*, ladjar in politik, eden od vidnejših udeležencev grške vstaje.

prelila ogromno krvi za našo svobodo; a tudi družina, nagnjena k umorom. Preminuli Ilias je ubil svojega strica, Teodorosa Kumundurakisa, čigar žena je bila sestra njegovega očeta. Georgakis in Katsakos sta nekega dne povabila bratranca Nikolakisa Pierakuja na pogovor, ko pa se je po koncu pogovora spuščal po stopnicah, sta se vrgla nanj in ga ranila v trebuh, tako da je komaj preživel. Trajalo je šest mesecev, da se je pozdravil.

Umor Kapodistriasa in njegove posledice

Ko je Miaulis zažgal ladje, je ves narod tožil nad krivico, ki jo je zagrešil s požigom njihovih ladij, nekaj mož pa je videlo, da ne morejo ničesar doseči ne z odbori ne z upori, zato so se posvetovali in se odločili guvernerja umoriti. V tistem času sem prejel ukaz, naj grem v Navplij in vzamem s seboj redno konjenico, pa tudi izredno skupaj z vojaško pehoto, in naj jih pustim pri Geneosu v Meseniji, zato da bi nadzirali premike Manijcev, da ne bi prišli mesta oropat. Petros Mavromihalis je bil pozimi naskrivaj zbežal iz Navplija, da bi preko Zakintosia šel v pokrajino Mani. Vreme pa ga je izdalo pri Katakolonu. Tamkajšnji upravnik ga je poslal v Navplij in mu odredil blažji nadzor, vseh potreščin je imel v izobilju. Jannisa Katzisa je prijel in ga poslal v Palamidi, Konstantinos in Georgiosa Mavromihalisa ter Katakosa pa je imel pod nadzorom in nahajali so se na področju Navplija. Katakos je zbežal in šel v Mani ter koval svoje načrte; to je bil čas, ko so se odločali o guvernerjevem umoru. Pamet so jim zmešale obljube o tisočih dolarjih in drugem in če jih ne bi premamile bajne obljube in če ne bi bili prepričani, da bodo odnesli celo kožo, se za to ne bi nikoli odločili. Tako kot sem rekel že prej, sta v nedeljo navsezgodaj stopila do cerkvenih vrat in pozdravila guvernerja, guverner pa je imel ob sebi samo dva, enega oboroženega in še enega moža. Ko je stopal skozi vrata, je Konstantinos izstrelil eno kroglo v glavo, Georgakis pa ga je zabodel v trebuh, in guverner je mrtev obležal na tleh ob cerkvenih vratih. Takoj po dejanju sta skušala zbežati, toda Konstantinos je smrtno ranil oboroženi mož, Kretčan, Georgakis pa se je zatekel v Valianosovo hišo. Videl je, da tam ne more ostati, in šel je v Roanovo hišo. Župan Panajotis Kaklamanos se ni vznemirjal, ker je bil tudi sam vpleten v zadevo. Zerar, ki je poveljeval redni grški vojski, je bil obveščen, ko je s pomočnikom jahal v Platanosu, kjer je bila vojska. In rekel je: »Nič ni, nič ni, bodite mirni!« Almetas, ki je bil poveljnik garnizije, z zvesto in zapriseženo vojsko, je zaprl vrata, porazdelili so se na vse redute in na druge pozicije v mestu, tudi vrsta drugih meščanov je zgrabila orožje, in tako so obranili Navplij, ki mu je grozilo uničenje. Senat in tajniki so se nemudoma zbrali in sklenili določiti tričlanski odbor, v katerem bomo Avgustinos, jaz in Koletis. Avgustinos je takoj po guvernerjevi smrti k meni poslal sla, da mi sporoči novico in da bi odšel v Navplij, ker sem bil v Tripolitsi, tedaj sem se

namreč zadrževal v Tripolitsi. Senat je svojo odločitev sporočil Avgustinosu, Avgustinos pa je rekel, da položaja ne bo sprejel, dokler ne pride Kolokotronis, da se pogovorimo.³⁵ Jaz sem isto nedeljo zvečer prejel od sla novico, da so Mavromihalisi umorili guvernerja in da je eden umrl, drugi pa se je zatekel v Roanovo hišo; nič drugega mi ni bilo znano. Tedaj sem se spomnil, da je bil guverner odločil, da naj se, če nenadoma umre, nemudoma skliče narodna skupščina. Takoj sem poklical Karorisa, tripoliškega upravnika, in njegove tajnike. Kjer koli se je nahajala vojska z Genneosom, sem ji poslal povelje, naj se umaknejo, v vse province pa, naj pošljejo predstavnike, zato da bi se sestala skupščina. Sam sem nameraval ostati v Tripolitsi, ker nisem vedel, kam naj se umaknem niti kaj naj naredim, prav tako nisem vedel, kaj se dogaja Navpliju. Konjenike in pešake sem s pismi pošiljal na vse konce in kraje in jih prisilil, da se vrnejo uro hitreje. Ko sem se v ponedeljek zjutraj zbuval, sta k meni drug za drugim prišla dva pešaka in mi prinesla novice, da je namreč senat izvolil tričlanski odbor, da so ljudje obkolili Georgakisa Mavromihalisa v Roanovi hiši, da so od Roana zahtevali, naj ga preda, da ga je predal in da so ga odvedli v Palamidi; rekli so mi tudi, naj pridem hitreje.

Zvečer sem bil skrivnost ohranil zase in mesta nisem obvestil, da je guverner umrl. Ko pa so zgodaj zjutraj meščani Tripolitse za to izvedeli, so bili potrti, opustili so svoje obrti in posle in kot blazni hodili okrog po cestah. Jaz sem v vse province poslal sle z drugimi pismi, da naj province ostanejo pri miru, naj namestniki ostanejo na svojih položajih in naj nadaljujejo z delom. Prenesel sem jim tudi novico, da je bil izvoljen odbor, ki bo vladal deželi, in da se bodo sprejeli nujni ukrepi za ohranitev reda in miru v kritičnih razmerah. Ugledni meščani Tripolitse so prišli k meni, preden sem se odpravil v Navplij, in mi rekli: »Kaj bo z nami? Bojimo se, da se nam bo kaj zgodilo, ker je naše mesto odprto in nezavarovano.« Rekel sem jim, naj odpošljejo glasnike in ti naj preberejo vse, kar sem napisal tudi drugim provincam. Oni pa so me prosili, naj jaz odpošljem glasnike, da bi se meščani zbrali v šoli, in da naj tja pridem tudi jaz in jih nagovorim. Na to sem pristal, meščani so se zbrali v šoli in govoril sem jim celo uro, povedal sem jim vse, kar je bilo v takšnih razmerah treba povedati. Da bi mesto ostalo mirno, sem tam pustil Sisinopulosa s stotimi konjeniki, sam pa sem se odpravil in v šestih urah prispel v Navplij. S seboj sem imel stopetdeset konjenikov. Ljudstvo je zahtevalo dovoljenje, da se odprejo vrata, in izstopili so iz mesta, da bi mi prišli naproti, vse do kraja, kjer se je izkrcal kralj, nato pa me je ljudstvo pospremilo do moje hiše. Eni, ki so se srečali z menoj, so jokali in drugi so se pritoževali, jaz pa sem vsem govoril: »Mir!« Ko sem prišel v hišo, sem jim rekel: »Grki, pojdite na svoje domove, nič se ne bojte, božja moč bo poskrbela za vse.« Od tam sem šel k Avgustinosu, da bi ga potolažil, ko pa sem prišel tja, sva tolažila drug drugega;

35 Mišljen je Avgustinos Kapodistriasi (1778–1857), mlajši brat Joannisa Kapodistriasa.

nakar mi je rekel: »Od tebe smo odvisni tako jaz kot ljudstvo, naredi, kar se ti zdi pametno.« Vrnil sem se domov, se pogovoril z Almedom, ki je bil poveljnik garnizije in na čelu redne vojske, mu rekel, naj pošlje glasnike, da bo vsak ostal miren na svojem domu in odložil orožje (kajti vsi meščani so bili oboroženi), in pa še tole: »Tako, kot si se obnašal te dni, se obnašaj tudi sedaj, zavoljo miru. Redna vojska je ostala zvesta svoji prisegi in preprečila je klanje in ogenj. Zdaj pa prisezite odboru, dokler ne vidimo, kako se bo zadeva iztekla.«

Naslednji dan so se zbrali senat in tajniki, mi smo prisegli in na svoja ramena prevzeli državne zadeve; ljudstvo je glasno zahtevalo umor Georgakisa: »Ali ubijte morilca in primite pomočnike ali pa se bomo maščevali sami in ravnali po svojih močeh.« Tedaj smo se odločili za vojaško sodišče, ki je presodilo, da ga bo obsodilo na smrt, izvršitev sodbe pa je bila prepuščena previdnosti. Dva služabnika in Kaklamanos so bili vrženi v zapor, ker so razkrili družbo, ki je naklepala guvernerjev umor. Zerarja smo prisilili k odstopu, čeprav ga nismo želeli razglasiti za sokrivca. Odstopil je in vrgli so ga v zapor, tako kot tudi Kalamogdartisovega sina in druge, ki niso želeli pričati. K meni so prihajali mnogi norci, me obtoževali in govorili: »Kolokotronis, maščuj se, pobij morilce!« Jaz sem jih oštel in jih spodil od hiše rekoč: »Pojdite domov, to ni vaše delo!«

Komaj so na Hidri dobro izvedeli, da je bil guverner umorjen, že so se Spiiotopulos, Papaleksopulos in drugi zganili ter prihiteli v Navplij, da bi dosegli, kar so hoteli, in vnesli nemir. Prijeli smo jih in jih vrgli na grad. Vse province in grški otoki (razen Hidre) so pošiljali sporočila, da obžalujejo guvernerjevo smrt in priznavajo upravni odbor ter hvalijo dejanja senata. Tisti, ki so se nahajali na Hidri, so poslali odbor, nismo ga sprejeli. Če bi morda bog razsvetlil senat in bi postavili na Koletisovo mesto koga drugega, bi se morda izšlo bolje. Tri mesece smo bili upravniki, pripravili smo razglas in sklicali ljudsko skupščino, da naj se sestane v Argosu, in sestala se je. Tedaj so prišli tudi iz zahodne Grčije in hudič je povezal Grivasa s Tsongasom, s katerim je bil v sporu, in vsi so se povezali. Ko se je ljudstvo sestalo, sem jaz sam pri sebi ocenil, da če bi določili drugo vlado, bi tuji dvori to razumeli tako, da smo vsi skupaj soglašali z guvernerjevim umorom; če bi namreč umorili guvernerja in zamenjali vlado z novimi člani, bi si ves svet zagotovo mislil, da smo del zarote ali da je bil guverner tiran, saj smo v preteklih letih že preizkusili vladavino mnogih. In rekel sem, naj Avgustinos postane edini predsednik in naj skupščina določi senat, ki bo predsednika poslušal, on pa naj vlada, dokler ne bo pisal silam, naj pošljejo kralja. In tako sem v skupščini odstopil. Potem ko je Koletis slišal, da sem odstopil, da bo odbor moral zapustiti tudi sam in da bo vse, kar bo storil predsednik, sprejeto, in mu to ni bilo všeč, je pričel hujskati vzhodne in zahodne Grke ter poveljnike k vstaji. Mi smo začeli z zasedanjem skupščine, med bivališča pa, v katerih so bili poslanci in poveljniki, se je vmešala narodna stranka. Začela je deliti bivališča in Grivas, norec, kakršen je bil, je ob njih postavljaj

bobne. Uspelo mu je in celotna družina se je razdelila. Skupščina je na stražo postavila Kitsosa Tsabelasa; imeli so namen vdreti na zasedanje skupščine in vanjo vnesti razkol, toda niso mogli priti mimo straže in orožja. In tako so bile strasti iz dneva v dan močnejše, toda mi smo s skupščino nadaljevali. Avgustinus je enkrat ali dvakrat Koletisu sporočil: »Ni dobro, da je ljudstvo razdeljeno, naj vladata sloga in mir, skupščina pa naj nadaljuje z delom.« /.../

Tedaj smo izvedeli, da je bavarski kralj dovolil, da se pošlje njegovega sina Otona. To se je zgodilo junija.³⁶

Bavarska vladavina in proces proti Kolokotronisu

Zdaj je čas, da razložim nekatere stvari, ki so povezane z mojim nepravilnim preganjanjem. Tako Tirsios kot drugi tujci so me na Bavarskem prikazovali kot voditelja ruske stranke, češ da vodim frakcijo, ki nasprotuje kralju, in druge podobne reči. Ti ljudje so bili tujci in čeprav je Koliopulos kralju in kraljici poročal, kako razmišljam v zvezi s kraljem, in jim rekel, da lahko ostane na Bavarskem miren, dokler ne pride njegov sin v Grčijo, so kljub temu prišli neka-ko sumničavi. Na angleški ladji, na katero so se vkrcali kralj in dvorjani, so ga morda še dodatno zastrupljali, ker je prišlo do nesporazuma zaradi ovire, ki jo je predstavljal Genneosov odhod v München.³⁷ Kralj je prišel na Krf in slišal, da je senat zapustil Navplij in da ga je zapustil s slabimi nameni. Prišel je do meja pokrajine Mani in slišal, da so Grki potolkli Francoze, da so bili ti Grki Kolokotronisovi možje in da želi Kolokotronis z deset ali petnajst tisočimi možmi preprečiti izkrcanje kralja. Prišli so torej meni močno nenaklonjeni. Pisali so mi iz Navplija in mi o vsem poročali. Žalosten sem bil, ko sem videl, da so spletkarji izkrivili resnico, a pustil sem času čas, da bi kralj sam spoznal ljudi in stvari. Prišel sem na Rikordosovo fregato, prosil, da bi bil predstavljen kralju in dvorjanom, poslal sem Koliopulosa, odgovorili so mi, da uradno še ne sprejema in da naj bom tudi jaz prisoten na kraju, kjer se bo kralj izkrcal. Rikordos je priredil večerjo in jedli smo skupaj s poveljnikom bavarske vojske, s kraljevim stricem in Smaltzom. Opazil sem, da so sumničavi.

Prišel je dan kraljevega izkrcanja in tudi jaz sem prišel in se srečal s Kunturiosom, s Koletisom, z Zaimisom in ostalimi, poljubili smo se, kralj je prišel, krenili smo in vstopili v Navplij. Tam so nas predstavili. Vsak dan so prihajali odbori, toda stvari so se spremenile in niso pripravljali niti poročil niti kaj drugega. Kralj je govoril, da so se Grki v uporih držali pogumno, da je zapustil svoje starše, svojo domovino, da bi prišel v novo domovino, da se bo trudil za uspeh Grčije in druge takšne stvari, ki so jih kralji vajeni govoriti, in pripravil

36 Prvi grški kralj Otto Friedrich Ludwig von Wittelsbach (1815–1867) je prišel v Grčijo leta 1833.

37 Na tem mestu je morda mišljen prihod grških predstavnikov v München, da bi predali bodočemu kralju Otonu grški prestol.

je tudi razglas na to temo. Minila sta dva, trije dnevi, odslovil sem svoje stare častnike, vojake, svoje pomočnike, svoje tajnike in jim rekel: »Pojdite v miru, mirno ostanite na svojih domovih, dokler ne pride čas, ko bo kralj spoznal ljudi in stvari v našem prostoru in nagradil vsakega v skladu z njegovimi dejanji in v skladu z zaslugami.« Potem sem mu predal sporočilo in mu ponudil grad v Kariteni, ki sem ga bil obnovil na lastne stroške. V sporočilu sem povedal, da sem grad obnovil zato, da bi bil v nuji na voljo domovini, sedaj ko ne služi več svojemu namenu, pa mu ga izročam. Moj namen je bil dati zgled, da bi tudi drugi, ki so vsled okoliščin postavljali stolpe ali utrdbe, te dali na razpolago. Prejel sem hvaležen odgovor in pa da bo za mojo posest poskrbljeno. Koliko sem mogel, sem tako jaz kot moja družina opravljal dolžnost do domovine. Ugledal sem svojo domovino svobodno, ugledal sem tisto, po čemer sem hrepenel jaz in moj oče, moj ded in ves rod, in tudi vsi Grki. Odločil sem se oditi na vrt, ki sem ga imel izven Navplija. Šel sem, se ustalil in čas mi je mineval med obdelovanjem zemlje. Zadovoljen sem bil, ko sem gledal, kako rastejo mala drevesca, ki sem jih posadil. Čez nekaj časa sem kraljevemu bratu, princu Pavlu Ludviku, poslal meč.

Šel sem v Tripolitso,³⁸ da bi tam preživel en, dva meseca, ker sem se bal, da bom od navplijske vročine zbolel. Prišel sem v Tripolitso, od tam pa sem šel na slovesnost v sveto Moni, kamor sem šel vsako leto, ker je bilo moje posestvo. A spletkarji v Navpliju niso prenehali vladi govoriti, da Kolokotronis prireja zasedanja skupščine, in druge podobne laži. Zografos, ki je bil arkadijski prefekt (tako kot tudi Manos, ki je bil poveljnik) in je, če se je kar koli dogajalo, to tudi vedel, je šel k dvorjanom in jim povedal, da so vse to laži. Vrnil sem se nazaj v Navplij. Šel sem obiskat kralja in dvorjane in opazil sem, da so kot odreveneli, a ničesar nisem razumel. Ostal sem na svojem vrtu. Ponoči sedmega septembra³⁹ so prišli tja in Kleopas, ki je vodil skupino štiridesetih policistov, me je aretiral, me odpeljal na Itskale⁴⁰ in me izročil vodji garnizije, za šest mesecev so me vrgli v skriven zapor, kjer nisem videl drugega človeka kot paznika. V teh šestih mesecih nisem vedel, kaj se dogaja, kdo je še živ in kdo mrtev, niti koga zadržujejo v ječi. Tri dni nisem vedel, da obstajam, zdelo se mi je, da so to sanje, spraševal sem se, ali sem to jaz ali kdo drug. Nisem razumel, zakaj sem v ječi. Čez čas me je prešinila misel, da vlada morda vidi ugled, ki ga uživam pri ljudstvu, in me imajo zato zaprtega. Toda nikoli si ne bi mislil, da bodo šli tako daleč in priskrbeli lažne priče. Nato so nas po šestih mesecih seznanili z obtožbo, in sicer da naj bi govorili enkrat proti vsem dvorjanom in drugič proti dvema članoma ter da naj bi govorili v podporo Armanspergu;⁴¹ da smo hoteli zanetiti upor in da smo zato zase pridobili tudi

38 Mesto v osrednjem delu Peloponeza, danes Tripoli.

39 Kolokotronis je bil obsojen na smrt leta 1834.

40 Trdnjava v Navpliju.

41 Grof Josef Ludwig von Armansperg (1787–1853).

roparje, torej same take zadeve. Ko so nas seznanili s tem, sem takoj pomislil, da ima prste vmes vlada in da nas bodo uničili. Postavili so nas pred sodišče, tam so kot lažne priče nastopili neki ničvredni, mali ljudje in govorili, da so bili priča obtožbam, in še druge laži. Z vseh koncev in krajev so prišli častivredni ljudje, gospodje, in povedali, da so vse to laži, tisti ljudje pa slabiči. Toda niso jih poslušali, hoteli so doseči svoje, obsodbo. Nenadoma sem izvedel, da je Shinas,⁴² minister za pravosodje, izvajal silo nad sodiščem in z bajoneti grozil predsedniku Polizoidisu in Tertsetisu,⁴³ da bi podpisala. Pripeljali so nas dol, prebrali so nam obsodbo. Tolikokrat sem bil že videl smrt pred sabo, da se je nisem več bal, in tako je bilo tudi tedaj. Bolje da me ubijejo po krivici kot po pravici. Žal mi je bilo za Koliopulosa, ker je imel veliko družino. Zvečer smo jedli. Zarana smo pripravili oporoko in čakali na smrtno uro. Po dveh urah smo izvedeli, da nas je kralj pomilostil, češ da je to krivica. Odpeljali so nas v Palamidi, na varnejši kraj. Tam smo prebili enajst mesecev. Ko je kralj zasedel prestol, je ukazal osvoboditi nas iz te tako krivične ječe. Prišel sem s Palamidija. Zaradi sprejema pa, ki mi ga je pripravilo ljudstvo, sem pozabil na vse nesreče, ki sem jih bil doživel. Videl sem ene, kako jočejo, in druge, kako se smejejo, in vsi so vzklikali: »Naj živi! Naj živita pravica in kralj!« Ostal sem dva, tri dni na svojem domu in potem odšel v Atene. Kralju in Armanspergu sem izkazal spoštovanje in se jima zahvalil, potem pa v miru živel do danes, ko o vsem tem pripovedujem.

Marija Braniselj
Vejele, Danska
braniselmarija@gmail.com

42 Konstantinos Shinas, grški minister za pravosodje.

43 Georgios Tertsetis, pisec Kolokotronisove biografije; gl. Uvod.